

Nr 39.

Av herrar **Carlson** i Herrljunga och **Igel** om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i gällande föreskrifter om anteckning i kyrkobok av dop, förrättat av lekman.

Att ett dop, förrättat även utan nödfall af lekman, är ett verkligt kristligt dop, ifall det »skett i den treenige Gudens namn med rätt intention i rent och obemängt vatten af därtill kvalificerad person», ja, att det »till sin sakramentala, sin kristligt religiösa sida» är »likvärdigt med det kyrkliga dopet», det förklarades öppet af 1910 års kyrkomöte genom dess nästan enhälliga instämmande i sitt utskotts uttalande i denna sak. Detsamma uttalades även av 1909 års kyrkomöte, som tillika godkände, vad dess utskott yttrat, att »det är en gammal, kristlig och evangelisk-lutersk tro, att sakramenten äro oberoende av den förvaltandes person».

Går man ut från denna åskådning, så synes det böra vara en enkel fråga, huru förfaras skall med anteckning av ett sådant dop i svenska kyrkans ministerialböcker, då barnets föräldrar officiellt tillhöra denna kyrka. Är dopet ett verkligt erkänt kristligt dop, så bör det naturligtvis såsom sådant antecknas. Men huru enkelt detta än synes för vanligt förstånd, har det dock inom svenska kyrkan åstadkommit en sådan skakning som knappt någon annan fråga på långliga tider.

Det var på 1890-talet lekmannadop började bli så talrika, att de väckte någon mer allmän uppmärksamhet. Somliga präster vägrade bestämt att såsom döpta anteckna de barn, hvilkas dop förrättats av lekman, även om dopet gått aldrig än så rätt och kristligt till. Som svar på anförda besvär utkom 1896 ett Kungl. Maj:ts cirkulär, som befalldes, att sådana dop skulle av prästerskapet antecknas med orden: »döpt av lekman». Detta skedde, enligt landshöfding Holmquists yttrande vid 1910 års kyrkomöte, på tillstyrkan av »alldeles utomordent-

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 4 saml. 17 häft. (Nr 39.)

ligt framstående teologiske lärde». Det tyckes, som skulle alla ha bort vara nöjda därmed. I frikyrkliga kretsar var man det ock. Men på prästerligt håll uppväcktes en den häftigaste storm. En petition uppsattes och undertecknades av — som det uppgavs — omkring 1,700 präster. Följden blev, att Kungl. Maj:t kallade samtliga Sveriges biskopar till en utomordentlig konferens i Stockholm. Det var hösten 1897. Denna konferens hölls inom slutna dörrar och pågick under flere dagar, vilket bevisar, huru svårt det måste hava varit att åstadkomma enighet. Om oenigheten har ock åtskilligt försports. Vid 1910 års kyrkomöte yttrade landshöfding Holmquist: »Det var ingalunda enighet på denna konferens. En av biskoparne for därifrån, redan innan konferensen avslutats, och skrev en ganska pepprad skiljaktighet.»

Konferensen kom emellertid till det resultatet, att vid lekmanadöpta barns namn skulle antecknas: »Icke av svenska kyrkan döpt». Biskop Ullman, som var en av konferensens medlemmar, yttrade därom vid 1910 års kyrkomöte: »Jag har aldrig kunnat finna mig väl därvid. Det är svävande och oklart. Man frågar sig ovillkorligen: Skall lekmanadopet härigenom vara erkänt såsom verkligt dop, eller skall det icke vara erkänt? Det ser mig nästan ut, som om man med det där diplomatiskt försiktiga uttryckssättet ville liksom komma undan själva läroavgörelsen i detta viktiga stycke. Det är ej kyrkan värdigt att lämna en sådan viktig punkt oavgjord och det är icke häller barmhärtigt mot de lekmanadöpta att låta dem gå och vänta kanske en 15—20 år på att få en avgörelse, huruvida deras dop är ett verkligt dop eller icke. En ganska pinsam osäkerhet kan i många samveten härigenom uppstå.» Biskop Ullman var personligen av den åsikten, att ett lekmanadop icke är ett verkligt, kristligt dop. Men om det av kyrkomötet erkändes såsom sådant, så ansåg han, att det borde strax såsom sådant antecknas.

Den 18 mars 1898 upphävde Kungl. Maj:t cirkuläret av år 1896 och förordnade i överensstämmelse med biskopkonferensens beslut. Härigenom har en situation inträtt, som är olidlig. När ett barn för vederbörande pastor anmäles såsom döpt av lekman, så får han icke anteckna det i kyrkans dopbok såsom döpt. Han behöver icke häller taga notis om, huru vid dopet tillgått. Om han det gör, så är det en överloppsgärning. Och om han vid en sådan gärning kommer till det resultat, att allt gått rätt och kristligt till, så att dopet är »likvärdigt med ett kyrkligt dop», så får han icke därom göra någon anteckning i dopboken utan måste skriva: »icke av svenska kyrkan döpt», lämnande i det ovissa, om det alls är döpt. Sedan skall han förvara den dop-

sedel, som han mottagit. Vid 15—16 års ålder begär tilläventyrs den lekmanadöpta konfirmation för nattvardsgång. Då skall pastorn taga fram dopsedeln och anställa undersökning, huruvida dopet var ett riktigt dop eller ej. Nu finnes kanske i dopsedeln någon otydlighet eller något formfel. Prästen behöver få en upplysning. Dopförrättaren är kanske i Amerika, föräldrarna döda, vittnena bortflyttade till okänd ort eller ur stånd att efter 15 år erinra sig, vad prästen begär att få veta o. s. v. Alla dessa svårigheter hade undvikits, om undersökning skett strax. Den hade icke heller förorsakat något stort besvär, då pastorn i regel känner personerna samt, i händelse av dopbevisets ofullständighet eller otydlighet, kunde visa det tillbaka med anvisning om felens avhjälpande.

Om denna sak yttrade biskop Billing vid 1909 års kyrkomöte: »Jag erkänner, att det är för mig motbudande, att man skall uppskjuta en undersökning till en tidpunkt, då det är svårare att få undersökningen klart utförd, och jag kan tänka mig möjligheten, att bevismaterial förskingras eller i alla händelser fördunklas. Det synes mig därför, som om undersökningen borde ske så fort som möjligt». I överensstämmelse därmed framställde han ock ett yrkande. På direkt uppmaning ändrade han detta till ett yrkande på återremiss. Men då han det gjorde, tillade han följande ord: »Det synes mig, som om det vore obegripligt enkelt och oemotsägligt, att då en undersökning skall ske och avsikten med undersökningen är att få visshet om, vad som skett, det är lämpligare och riktigare att göra denna undersökning, då man har tillgång till allt material, personligt och reallt, för att verkligen få veta, vad som skett, än att uppskjuta det 14 eller 15 år».

Vid 1910 års kyrkomöte framhöll biskop Ullman även den annan sak» som han fann »ganska betänkligh». Han sade: »På detta sätt kan det hända, att avgörelsen i en så djup och viktig sak i många fall kommer att framdeles överlämnas åt en helt ung och oerfaren vice pastor».

Efter sådana uttalanden synes det, som borde det vara i prästerskapets och kyrkans eget intresse att från början få *antecknat* såsom dop det, som erkännes *vara* dop. Många onödiga och pinsamma trakasserier både för präster och lekmän vore därigenom undanröjda. Tilllades nu, såsom i kungl. cirkuläret 1896, att dophandlingen förrättats av lekman, så borde ju all rättfärdighet vara uppfylld.

För denna saks ordnande behöves ingen ändring i kyrkolag. Det är en kyrkobokföringsfråga och kan därför behandlas nu alldeles på samma sätt som 1896 och 1898. Kyrkomötet har även både 1908, 1909 och 1910 godkänt en sådan upplåtning, då det utan gensägelse från

vare sig prästerliga eller lekmanaledamöter hänvisat i ärendet väckta motioner icke till kyrkolagsutskottet utan till tillfälligt utskott.

Undertecknade anhålla därför,

att Riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att nu gällande föreskrift angående anteckning av dop, som lekman även utan nödfall förrättat, »icke av svenska kyrkan döpt», — vilket uttryck lämnat alldeles därhän, huruvida ett verkligt dop ägt rum — må utbytas mot en föreskrift för vederbörande pastor att, när bevis om sådant dop företes, ofördröjligen undersöka, huruvida det skett på ett sannt kristligt sätt i överensstämmelse med Herrens instiftelse, samt att, om så skett, i kyrkans dopbok anteckna: »döpt av lekman», med angivande av dopförrättarens och vittnenas namn.

Stockholm den 20 januari 1913.

Herm. Carlson.

J. P. Igel.